

Ei seuraa ilman lehteä?

Naistutkimus- ja Sukupuolentutkimus-lehden arkistot on julkaistu Journal.fi-palvelussa

Sofia Kari

Maaliskuussa 2025 päättyi Sukupuolentutkimuksen seuran – Sällskapet för genusforskning ry:n (SUNS) kaksivuotinen projekti, jossa Suomen tiedekustantajien liiton myöntämän apurahan turvin *Naistutkimus–Kvinnoforskning- ja Sukupuolentutkimus–Genusforskning*-lehden vanhat numerot julkaistiin uudelleen avoimesti Journal.fi-alustalla. Projektissa oli mukana lehden arkistoja vajaan 34 vuosikerran, 133 numeron ja 2024 julkaisun verran. Monin tavoin kyseessä oli seuran yhteinen ponnistus, jota suunniteltiin sekä SUNS ry:n hallituksen kokouksissa, että erityisesti puheenjohtajistosta, sihteeristä ja taloudenhoitajasta muodostuvassa työvaliokunnassa ja yhteistyössä lehden toimitussihteerin kanssa. Varsinaisen projektin päätoteutuksesta vastasivat lupien keruun osalta väitöskirjatutkija, YTM Sofia Kari (Lapin yliopisto) ja aineiston digitoinnin osalta lehden toimitussihteerin, FT Ilmari Leppihalme (Oulun yliopisto).

Kun Suomen tiedekustantajien liiton rahoitus *Sukupuolentutkimus–Genusforskning*-lehden arkistojen open access -julkaisemiseen myönnettiin maaliskuussa 2023, oli *Sukupuolentutkimus–Genusforskning* 2/2018 viimeinen Elektrassa ilmestynyt numero. Journal.fi-alustalle lehti oli siirtynyt vuonna 2022, numerosta 4/2021 alkaen. Numeroiden 2/2018 ja 4/2021 väliin jääneellä siirtymäajalla ehti ilmestyä yhteensä 12 numeroa pelkästään painettuna. Elektran lopettaessa toimintansa vuonna 2022 sulkeutuivat myös lehden digitaaliset arkistot vuosilta 1988–2018. Vaikka painettuja numeroita löytyy yhä ainakin tieteellisistä kirjastoista, on digitaalinen saavutettavuus olennainen osa 2020-luvun tiedejulkaisemista.

Vuonna 1988 julkaisutoimintansa aloittanut *Naistutkimus–Kvinnoforskning* ja myöhemmin *Suku-*

puolentutkimus–Genusforskning syntyi vastaukseksi feminististen tutkijoiden parissa 1980-luvulla vahvistuneeseen kollektiiviseen tarpeeseen yhteiselle tieteelliselle julkaisukanavalle (Rantalaiho 1988). Perustamisestaan asti lehden tärkein tehtävä on ollut tarjota avoin foorumi ajankohtaiselle feministiselle tutkimukselle ja kriittiselle keskustelulle (Rantalaiho 1988). Oma lehti vauhditti myös Suomen Naistutkimuksen seuran perustamista (Rantalaiho 1988) ja se on vuosien varrella muodostunut keskeiseksi kokoavaksi tekijäksi suomalaisen naistutkimuksen, feministisen tutkimuksen ja sukupuolentutkimuksen kentällä (Harjunen 2018).

Avoimeen julkaisemiseen siirtyminen paitsi jatkaa lehden avoimen poikkitieteellisen keskustelun perinnettä, myös laajentaa merkittävästi lehden saavutettavuutta. Sukupuolentutkimuksen seurassa vallitsikin vahva tahtotila myös arkistojen siirtämiseksi Journal.fi-palveluun. Tekijänoikeudellisista syistä vanhoja julkaisuja ei kuitenkaan voinut noin vain avata uudelleen toisella julkaisualustalla, vaan edessä oli monivaiheinen projekti. Numeroon 3/2021 mennessä lehdessä oli julkaissut yli tuhat tutkijaa ja muuta toimijaa, joista jokaiselta tarvittiin suostumus julkaisujen avaamiseen ja tarvittaessa digitoimiseen. Koska numerot 3/2018–3/2021 olivat ilmestyneet vain painettuna, niiden taittoversioista piti erotella yksittäiset pdf-tiedostot digitaalista julkaisemista varten. Lisäksi oli luotava metatiedot jokaiselle arkistojen 2024 julkaisulle.

Näihin työvaiheisiin seura haki ja sai apuraha Suomen tiedekustantajien liitolta, jonka tuki mahdollisti arkistojen siirtoprosessin toteuttamisen. SUNS ry:n onneksi Kansalliskirjasto luovutti Elektrassa julkaistut pdf-tiedostot vuosilta 1988–2018 suoraan sekä seuran että Journal.fi-palvelua yllä-

pitävän Tieteellisten seurain valtuuskunnan (TSV) käyttöön. Samalla Kansalliskirjasto jakoi myös omat julkaisuja koskevat kuvailutietonsa, mikä nopeutti arkistojen käsittelyä merkittävästi. Ilman Tiedekustantajien rahallista tukea sekä Elektrasta saatuja arkistoja ja kuvailutietoja open access -julkaisuprosessi olisi todennäköisesti jäänyt toteuttamatta. Alkuun auttoivat myös *Kulttuurintutkimus*-lehden toimitussihteeri Maija Rämöltä saadut vinkit projektin suunnitteluun.

Monipuolisesta avusta huolimatta useat yksityiskohdat ja vaiheet oli silti suunniteltava, ratkaistava ja toteutettava itse. Matkan varrelle mahtui niin odottamattomia työvaiheita kuin erilaisia toteutuksen haasteita, jotka heijastelevat pienen, pääosin vapaaehtoistyöhön perustuvan tieteellisen seuran toiminnan yleisiä reunaehoja.

Toimintaa resurssien puitteissa

Rajallisin resurssein operoivassa tieteellisessä seurassa toimijoiden on usein itse oltava niin teknisiä tukihenkilöitä, projektisuunnittelijoita, kielenkääntäjiä kuin lakiasiantuntijoitakin. Tässä nimenomaisessa projektissa nämä kaikki aspektit sisältyivät toteuttajien tehtäviin. Jo projektin valmisteleviin työvaiheisiin kuului paitsi kuvailutietojen järjestäminen myös tietosuoja- ja tekijänoikeussäädöksiin perehtyminen, lomakkeen ja saateviestin luominen julkaisuluvan pyytämistä varten, sekä numeroiden 1/2018–3/2021 lisääminen käsin kuvailutietoihin. (Myöhemmässä vaiheessa kävi vielä ilmi, että vuosien 2018–2021 ohella Elektrasta olivat jääneet aikoinaan puuttumaan myös numerot 2/1988 ja 4/1989.)

Päänvaivaa tuotti jo lupaprosessin toteuttamiskanavan valinta. Alussa haaveiltu sähköinen allekirjoituspalvelu ei mahtunutkaan seuran budjettiin. Pdf-tiedostojen lähettämisen ja niiden sähköisen allekirjoittamisen seuran työvaliokunta hylkäsi liian työläänä ja teknisille vaikeuksille altistavana vaihtoehtona. Lopulta sovittiin, että kirjoittajia varten tehdään verkkolomake SUNS ry:n omille verkkosivuille ja lupapyyntöt lähetetään sähköpostilla, kirjoittaja-kohtainen julkaisuluettelo mukaan liittäen. Vaikka lupalomake ja sähköpostin saateviesti olisivat varmasti voineet olla juridisesti muodollisempiakin, suurin osa projektin aikana tavoitetuista kirjoitta-

jista antoi luvan kirjoitustensa julkaisemiseen. Teknisiltä haasteilta ei täysin vältytty, mutta kaikkiaan ongelmat olivat vähäisiä, ja lupalomakkeen käännöstyötkin sujuivat toteuttajilta kohtuullisen rajoissa pysyneellä työpanoksella.

Sen sijaan ihmisten tavoittaminen ei aina käynyt nopeasti. Oman lukunsa muodostavatkin ne tavat, joilla kirjoittajien yhteystietoja etsittiin ja yhteydenottoja tehtiin. Monen tutkijan yhteystiedot tai vähintään affiliaatio toki olivat projektin toteuttajien tai seuran aktiivien tiedossa. Parhaimmillaan jo yhden kirjoittajan tavoittamalla saattoi saada julkaisuluvan kerralla yli kahteenkymmeneen julkaisuun. Usein tällaiset kirjoittajat olivat kuitenkin lupaprosessin toteutuksen aikaan jo eläköityneitä. Osalla oli yhä affiliaatio yliopistoon, osaa tavoiteltiin verkostojen avulla, enimmäkseen onnistuneesti. Jotkut kirjoittajat olivat kuitenkin siirtyneet yliopistomaailman ulkopuolelle, ja osaa oli eri syistä mahdotonta saada kiinni. Esimerkiksi edesmenneiden kirjoittajien kohdalla lupa olisi pitänyt saada perikunnalta.

Välillä julkaisu saattoi olla arkistojen tuoreimastakin päästä ja kirjoittaja julkaisuhetkellä nuorempi tutkija, mutta affiliaatiota ei enää ollut. Tällöin kirjoittajien löytämiseen vaadittiin vaivannäköä ja kekseliäisyyttä. Suorien yhteystietojen puuttuessa varminta oli googlata kirjoittajan nimeä. Ellei sillä löytynyt, haettiin jonkin julkaisun otsikkoa, jolloin kyseinen julkaisu saattoi yhdistyä ajantasaiseen tutkimusprofiiliin. Välillä tietoa piti yhdistellä palasista. Projektitoteuttajien omien verkostojen ja Googlen ohella ihmisten tavoittelussa käytettiin esimerkiksi LinkedIniä, ResearchGate-palvelua, Instagramia ja erilaisia taidekollektiiveja. Projektin aikana kävikin selväksi, että akateemiset urapolut voivat johtaa moneen suuntaan.

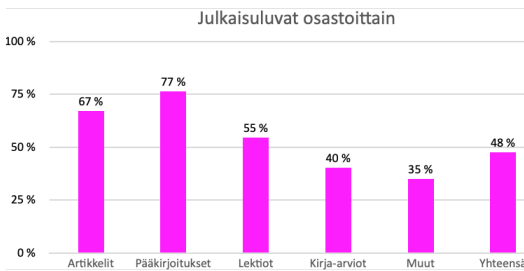
Onneksi tutkimuspiirit ovat Suomessa kohtalaisen tiiviit, ja usein verkostot olivat luotettava apu. Esimerkiksi yhteisjulkaisuissa yhden kirjoittajan tavoittamalla sai usein yhteyden muihinkin. Toteuttajat ovatkin kiitoksen velkaa kaikille, joiden avulla lupapyyntö löysi oikean henkilön.

Onnistunut projekti

Määrällisesti tarkastellen arkistojen avaaminen oli lopulta menestys. Tekijänoikeuksien huomioiminen ja julkaisulupien kerääminen onnistuivat haas-

teellisestä ja aikaa vievästä prosessista huolimatta hyvin: erityisesti vertaisarvioitujen artikkeleiden osalta saavutettiin merkittävä 67 %:n julkaisuaste. Samalla tuotettiin tarkat metatiedot ja varmistettiin artikkeleiden löydettävyyttä DOI-tunnuksilla.

Julkaistavien tekstien osuus tyypeittäin on esitetty alla (Kuva 1). Kuviossa erikseen nimetyt julkaisutyypit (artikkelit, pääkirjoitukset, lehtiöt, kirja-arviot) olivat sisällöltään vakiintuneimpia, ja niissä julkaistut tekstit oli useimmin taitettu omiksi erillisiksi tiedostoikseen. Katteoria ”Muut” puolestaan pitää sisällään epämuodollisempia juttutyyppejä (mm. puheenvuorot, esseet, matkakertomukset, ikkunat, tilkut, hilkut jne.).

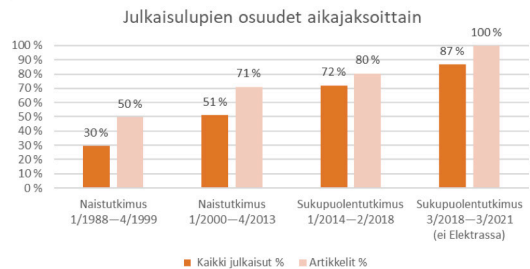

Kuva 1: Julkaisulupien osuus osastoittain.

Arkistosta 48 %, yhteensä 963 julkaisua, sai luvan open access -siirtoon. Kuva 1 havainnollistaa, miten artikkeleiden ohella julkaisulupia saatiin kattavasti pääkirjoituksiin (77 %) ja kohtalaisesti lehtiöihin (55 %). Sen sijaan kirja-arvioista harvempi (40 %) sai julkaisuluvan. Tätä selittävät osaston volyyymi (774 julkaisua), kirjoittajien tavoittamishaasteet sekä taitossa aikoinaan tehdyt ratkaisut. Lehden sivuilla kirja-arviot ja muut epämuodolliset juttutyypit oli nimittäin usein taitettu tilaa säästäten, jolloin yksi kirjoitus saattoi alkaa ja loppua muiden julkaisujen kanssa yhteisille sivuille. Edellisestä tai seuraavasta tekstistä saattoi olla mukana merkittävä osa sen kokonaispituudesta. Tällöin lupa julkaisuun olisi tarvittu jokaiselta, jonka tekstiä tiedostossa on mukana, mikä ei aina onnistunut. Näin ollen yksittäiset arvostelut tai muut epämuodollisemmat tekstit eivät aina päätyneet julkaistavaksi, vaikka lupa olisi saatukin.

Jos tarkastellaan aikajaksoittain, huomataan, että saatujen lupien osuus sekä kaikista julkaisuista että artikkeleista on sitä suurempi, mitä uudemmissa numeroissa on kyse (Kuva 2). Numeroissa 3/2018–

3/2021 julkaisulupa saatiin jo enemmistölle (87 %) kaikista julkaisuista ja kaikille vertaisarvioitulle artikkeleille (Kuva 2). Tarkasteltavat aikajakset eivät tosin ole tasaväliset, vaan niiden jaottelun perusteena oli ensiksikin vuosituhannen vaihtuminen, toiseksi lehden nimenmuutos numerosta 1/2014 alkaen ja kolmanneksi Elektra-julkaisemisen päättymisen numeroon 2/2018.

Kuva 2: Julkaisulupien osuudet aikajaksoittain.

Lienee syytä huomauttaa, että saatujen julkaisulupien osuuksien seuraamista hankaloitti kysymys siitä, mitä lasketaan mukaan vertailun kohteena olevaan julkaisujen kokonaismäärään. Kaikkien numeroiden kaikkia julkaisuja ei nimittäin ollut aina lisätty Elektraan. Eniten puuttui tekstejä, joille ei ollut nimetty kirjoittajaa. Varsinaista lupaa pyydettiin vain kirjoituksille, joille oli olemassa sekä kirjoittaja että pdf-tiedosto. Joitakin tietoja, kuten numerot 2/1988 ja 4/1989 kokonaisuudessaan päätettiin silti lisätä arkistoihin, jotta vuosikerrat olisivat mahdollisimman ehjet edes metatietojen tasolla.

Artikkelit tietysti ovat tieteellisen lehden lainatuimpia kirjoituksia, ja niiden avoimuus on tärkeää monelle tutkijalle. Vapaamuotoisemmissakin teksteissä kuitenkin voi olla näkökulmiin liittyviä keskusteluja, jotka avaavat tutkimuksen paradigmoja lukijoille (ks. Lempiäinen 2014). Niistä kiinnostuneille monesta yliopistokirjastosta onneksi edelleen löytyy myös painettuja numeroita.

Havaintoja projektin varrelta

Lehden arkistojen järjestäminen ja lupien keruu antoi toteuttajilleen mahdollisuuden tutustua vanhempiin julkaisuihin ja siten kunkin vuosikymmenen keskeisiin tutkimuksellisiin käännteisiin sekä seuran ja lehden toiminnassa tärkeisiin hetkiin. Esi-

merkiksi Liisa Rantalaihon (1988) pääkirjoitus kaikkien aikojen ensimmäisessä numerossa kuvailee perustamis aikaan vallinnutta murroksen ja orastavan kehityksen ilmapiiriä, jossa feministisen tutkimuksen omaa tiedelehteä perustettiin. Avoimuus erilaisille poikkitieteellisille keskusteluille oli lehden vahva lähtökohta (ema.).

Nuorella lehdellä vaikutti olevan myös kokeilunhalua ja akateemisuuteen suhtauduttiin rennosti, ”siloi- ta ja juhmallista konsensus-lehteä” (Rantalaiho 1988) välttämättä. Vuosien varrella lehdelle on muodostunut vakiintuneita keskusteluja, jotka käsittelevät muun muassa työtä, tasa-arvopolitiikkaa, hoivaa, seksuaalisuutta ja väkivaltaa (Okkolin, Säilävaara, Harjunen & Husso 2018). Niiden rinnalla lehdessä on nähty sekä uusia avauksia että uudelleen tutkimuksen keskiöön nousseita vanhempia keskusteluja (ema.). Nämä keskustelujen kiertokulut ja laajemmat paradigmojen muutokset olivat havaittavissa myös projektin aikana arkistoja järjestäessä.

Yksi ilmeisin ja samalla merkitsevä paradigman muutos oli siirtyminen naistutkimuksesta nimenomaan sukupuolentutkimukseen, jota heijastaen *Naistutkimus-Kvinnoforskning* muuttui *Sukupuolentutkimus-Genusforskning*-lehdeksi numerosta 1/2014 alkaen (Elomäki, Jauhola & Meskus 2014). Kyseessä oli monin tavoin keskeinen käänne sekä tutkimusalan, seuran että lehden historiassa, kuten Elomäki, Jauhola ja Meskus (2014) pääkirjoituksessaan ”Naistutkimuksesta sukupuolentutkimukseen” huomauttavat. Monessa yliopistossa oppiaineen nimi oli jo muutettu sukupuolentutkimukseksi siinä vaiheessa, kun lehti (ja seura) päätti seurata perässä (ema.). Lehti toimi nimeämistä koskevan keskustelun foorumina, mutta yhteisöään palvelevassa hengessä se ei asettunut niinkään suunnannäyttäjäksi kuin saavutetun konsensuksen peilaajaksi (Elomäki ym. 2014; Okkolin ym. 2018).

Vaikka nimenmuutos heijastaa tärkeää paradigmaattista siirtymää, on keskustelu sukupuolentutkimuksen tieteellisestä identiteetistä ja yhteiskunnallisesta merkityksellisyydestä sekä niihin liittyen nimeämisestä, painotuksista, konsensuksesta ja siitä eroamisesta sekä suhteesta feminismiin ollut osa koko tieteenalan ja siten myös lehden historiaa alusta asti (Okkolin ym. 2018; Rantalaiho 1988; Rantalaiho 2018). *Sukupuolentutkimus-Genusforskning*-nimeen siirtyminen

olen olikin keskustelua seurannut ”looginen askel” (Elomäki ym. 2014).

Pääkirjoitus 1/2014 mainitsee nimenmuutoksen ohella toisenkin tärkeän uudistuksen: tunnistetietojen liittäminen julkaisujen pdf-tiedostoihin (Elomäki ym. 2014). Tämä lähinnä tekniseltä vaikuttava muutos johtui halusta paitsi huomioida paremmin laajeneva sähköinen lukijakunta myös pyrkimyksestä muokata lehteä akateemisesti kunnianhimoisempaan sekä julkaisemiskäytännöiltään konventionaalisempaan suuntaan, kuitenkin täysin unohtamatta ”pilkettä silmäkulmassa” (Elomäki ym. 2014).

Vuodesta 2014 digitaalisten julkaisujen kulutus on jatkuvasti kasvanut, joten *Sukupuolentutkimus-Genusforskning* oli uudistuksessaan ajan hermolla panostaessaan pdf-tiedostojen luettavuuteen. Akateemisen laadun korostaminen julkaisukäytännöissä taas kietoutuu laajemmin jo 2000-luvulla alkaneisiin tiedejulkaisujen laadunarvioinnin kehittämispyrkimyksiin ja julkaisufoorumi-hankkeen perustamiseen vuonna 2010 (Auranen & Pölönen 2012). Työn alla oli lisäksi uudistus, jossa yliopistojen tutkimusjulkaisuista saamaa rahoitusta sidottiin julkaisujen määrän ohella julkaisukanavien laatuun ja niille annettuun luokitukseen (Auranen & Pölönen 2012; Ilva & Lilja 2014). *Sukupuolentutkimus-Genusforskning*-lehden akateemista kunnianhimoisuutta motivoikin varmasti yhtä lailla paine seurata yleistä tieteelliseen korkeatasoisuuteen panostavaa linjaa kuin halu varmistaa lehden vetovoimaisuus julkaisukanavana.

Jonkinlainen konventionaalistuminen ja sisältöjen muodollistuminen vuosien varrella oli havaittavissa myös arkistoja selatessa, jopa ilman kirjoitusten lukemista. Muun muassa kirja-arviot, jotka nekin itsessään voivat paljastaa kaikenlaista edustamansa tutkimusalan tieteellisistä intresseistä (Reuter & Harjunen 2019; Lempiäinen 2014), olivat *Naistutkimus-Kvinnoforskning*-lehden alkuaikoina runsaslukuisempia kuin 2020-luvulle tultaessa. Siinä, missä ensimmäisissä numeroissa arvosteluja saattoi olla yli 10 yhtä numeroa kohti, 2020-luvulla kirja-arvioita on ollut enää 0–4 kappaletta yhdessä numerossa.

Naistutkimus-Kvinnoforskning-lehden sivuilla arvioita myös kirjoitettiin ja otsikoitiin nykylukijan silmään paikoin iskevästi ja jopa kärjekkäästi. Esimerkiksi otsikot ”Olemisen sietämätön hattu” (Jokinen

1989) ja ”Eltaantunutta empirismiä” (Ronkainen 1992) kiinnittivät arkistojen järjestäjän huomion. Tuoreimmissa numeroissa arviot merkitään sisällysluetteloon kirjan nimellä, jolloin varsinaisen otsikon näkee vasta tiedoston avaamalla.

Kirja-arvioiden lisäksi lehdessä on ilmestynyt erilaisia kirjallisuutta käsitteleviä ”sarjoja”, kuten vuoden 2002 numeroissa lastenkirjallisuudelle (”Barnlitteraturens klassiker”) ja vuosina 2004 ja 2005 dekkareille (”J niin kuin jännitys”) omistetut osastot. Pelkästään *Naistutkimus–Kvinnoforskning*-lehden aikoina lehdessä ehti olla useita erilaisia palstoja pääkirjoituksen, artikkelien, lektioiden ja kirja-arvioiden rinnalla. Epämuodollisempiin osioihin lukeutui esimerkiksi keskustelua ja kirjeitä, ikkunoita, näkökulmia tutkimukseen, esseitä, haastatteluja, matkakertomuksia, raportteja, tilkkuja ja hilkkuja. Onpa lehden sivuilla julkaistu tutkijoiden vastineita ja vastauksia tekstin arviointiin tai kritiikkiin, ja välillä ajatuksenvaihtoa on käyty useamman vastavuoroisen kirjoituksen verran.

Vuosien varrella erilaisten osioiden ja juttutyyp-
pien määrä on kuitenkin selvästi vähentynyt. Samalla julkaisuja ylipäättään on vähemmän. Muutamissa 1980- ja 1990-lukujen numeroissa oli pelkästään kirja-arvioita enemmän kuin numerossa 3/2021 oli julkaisuja yhteensä. Epämuodollinen keskustelu vaikuttaa siirtyneen taka-alalle – ja kenties someen, mihin ainakin osa siitä nykylukijan silmin sujuvammin paikantuu. Digitalisaatio on vaikuttanut tiedejulkaisemiseen monin tavoin. Sen ansiosta kaikki on nykyisin nopeampaa ja suhteellisen paperivapaata (Rantalaiho 2018). Samalla keskustelukanavien määrä on lisääntynyt ja niiden funktiot eriytyneet.

Koska tuoreimmat lehden numerot sisältävät suhteellisen konventionaalisia ja siten ennustettavia osastoja, ei open access -siirto etukäteen vaikuttanut tehtävältä, jossa joutuisi syvällisten pohdintojen äärelle. Matkan varrelle mahtui silti yhtäältä merkityksettömältä, toisaalta perustavanlaatuiselta tuntuvia päätöksiä, kuten osastojen nimien valintaa metatietoihin. Välillä toteuttajat olisivat halunneet säilyttää jotakin lehden monista eri vaiheista ja niistä hienovaraisista muutoksista, joita lehti on vuosien varrella käynyt läpi. Esimerkiksi pääkirjoitusten sijaan lehdessä julkaistiin ”Avaus” numeroissa 1/1993–4/1996. Metatietoja luodessa pohdittiin, tehdäänkö Avauksista oma tekstiosionsa vai luoki-

tellaanko ne pääkirjoituksiksi. Lopulta valittiin vaihtoehdoista ensimmäinen, koska ”Avaus” on selvästi erilainen nimeäminen kuin ”pääkirjoitus”. Kirja-arviot puolestaan ovat olleet lehdessä esimerkiksi ”Kirjoja”-, ”Kirjallisuutta”- ja ”Kirjasto”-otsikoiden alla, paikoin vaihtuen numerosta toiseen. Journal.fi-alustan lo-giikka antoi kuitenkin lähtökohtaisesti osastoille samat otsikot kuin järjestelmään oli jo syötetty, mikä toki helpottaa julkaisujen löydettävyyttä. Nyanssien säilyttämiseksi jokaiselle eri nimeämiselle olisikin pitänyt keksiä ainutlaatuinen kolmen kirjaimen lyhenne. Tällä periaatteella artikkelit olivat ART ja pääkirjoitukset PÄÄ, mutta kirja-arvioiden variaatioiden kanssa kuvailijan mielikuvituksen ja aikaresurssin rajat tulivat lopulta vastaan. Osaston nimeksi valikoitui lopulta ”Kirja-arviot” (ARV), koska sen koodin alle ehti eri nimeämisten kokeiluvaiheessa päätyä eniten julkaisuja kyseisestä osastosta.

Tiedejulkaisemisen reunaehdot

Monien kotimaisten tiedelehtien tavoin myös *Sukupuolentutkimus–Genusforskning*-lehdessä on painittu muun muassa julkaisukanavien hierarkisointumiseen ja kansainvälisten julkaisujen kanssa kilpailemiseen liittyvien kysymysten kanssa (Harjunen 2018; Huuki, Pihkala & Ylitapio-Mäntylä 2020; Pihkala, Ylitapio-Mäntylä & Huuki 2021). Painetun lehden tilaus oli pitkään merkittävä kannustin SUNS ry:n jäsenmaksun maksamiselle, joten lehdessä on pohdittu myös avoimeen julkaisemiseen siirtymisen taloudellisia seurauksia (Karkulehto & Saresma 2021). Rahoitusta nimittäin tarvitaan, vaikka monien suomalaisten tiedelehtien toiminta perustuu-
kin vahvasti vapaaehtoistyöhön (Ilva & Lilja 2014). Jäsenyys lienee lehden tilausta moniulotteisempi kysymys, mutta Sukupuolentutkimuksen seuran jäsenmäärät ovat 2020-luvulla olleet välillä laskussa, ja tämä on näkynyt seuran taloudessa (Ylöstalo & Elomäki 2024).

Open access-julkaisemisen tuomien muutosten ohella esimerkiksi vuonna 2020 taiteilijoiden kuvituspalkkioiden kattamiseen avustusta antava TAIKE muutti kriteerejään siten, että *Sukupuolentutkimus–Genusforskning*-lehti jäi ilman tukea (Karkulehto & Saresma 2020). Taiteen katoaminen lehden sivuilta heijastelee tiedelehtien olemassaolon prekaariut-

ta, kuten tuolloiset SUNS ry:n puheenjohtajat Sanna Karkulehto ja Tuija Saresma (2020) numeroon 4/2020 kirjoittamassaan ”Taiteilija(ttomuude)n esitelyssä” huomauttivat.

Huolimatta siitä, että lehden sisällöt ovat muuttuneet vuosien varrella yhä enemmän akateemisten käytäntöjen mukaisiksi ja taloudelliset haasteet ovat tulleet tutuiksi, ei kokeilunhalu tai toivokaan ole sentään täysin kadonnut. Esimerkiksi numerossa 1/2021 julkaistiin ensimmäinen ”Puheenjohtajilta”-kirjoitus (Saresma & Karkulehto 2020) josta tuli samalla uusi vakiopalsta (Huuki ym. 2020).

Edelleen kehittyvä digitalisaatio on osaltaan mahdollistanut kokeiluja – välillä vaihtelevalla menestyksellä. Muun muassa tekoälyn avulla luotuja kuvituksia käytettiin vuosien 2022 ja 2023 numeroissa. Niistä luopumisesta tehtiin kuitenkin eettinen periaatepäätös numeroon 2/2024 mennessä, perustellun lukijakritiikin saattamana (Alasuutari ym. 2024). Lehti on hyödyntänyt myös lisenssi-vapaita kuvia (mm. 3/2024). Lisäksi päätoimittaja Heidi Kosonen on tehnyt lehdelle neljä kansikuvaa (3/2024 & 4/2024, 1/2025, 2–3/2025). Maksuttomat ratkaisut eivät kuitenkaan ole ihannetilanne, vaan kuvituksille on jatkuvasti ja systemaattisesti haettu avustuksia (Alasuutari ym. 2024). Taiteilijoiden työt ovatkin tehneet paluun lehden sivuille aina, kun siihen vain on saatu lisärahoitusta (1/2024 ja 2/2024).

Kirjallisuus

Alasuutari, Varpu, Karhu, Sanna & Kosonen, Heidi (2024) Hankala AI: tekoälystä *Sukupuolentutkimus-Genusforskning*-lehdessä. *Sukupuolentutkimus-Genusforskning* 37:2, 4–6.

Auranen, Otto & Pölönen, Janne (2012) Tieteellisten julkaisukanavien taso-luokitus: Julkaisufoorumi-hankkeen (2010–2012) loppuraportti. Tieteellisten seurain valtuuskunnan verkkojulkaisuja 1/2012. <https://edition.fi/tsv/catalog/book/154> (haettu 12.7.2025).

Elomäki, Anna, Jauhola, Marjaana & Meskus, Mianna (2014) Naistutkimuksesta sukupuolentutkimukseen. *Sukupuolentutkimus-Genusforskning* 27:1, 2–3. <https://journal.fi/sukupuolentutkimus/article/view/159284> (haettu 12.7.2025).

Toivoa heijastaa myös Suomen tiedekustantajien liiton myöntämä avustus open access-siirtoon, joka on mahdollistanut *Naistutkimus-Kvinnoforskning*- ja *Sukupuolentutkimus-Genusforskning* -lehden runsaiden arkistojen avaamisen kaikkien kiinnostuneiden luettavaksi. Lehti onkin erottamaton osa suomalaisen sukupuolentutkimuksen historiaa ja toivottavasti myös tulevaisuutta. Kuten Mari-Anne Okkolin, Jenny Säilävaara, Hannele Harjunen ja Marita Husso (2018) taannoisessa katsausartikkelissaan muistuttavat, *Sukupuolentutkimus-Genusforskning* on tiedelehtenä harvinainen, sillä se on avoin paitsi temaattisille, menetelmällisille ja teoreettisille keskusteluille myös tieteenalan itsekritiikille ja reflektomiselle. Arkistojen avoin julkaiseminen tukeekin sekä lehden että koko tieteenalan itseyttä ja vaalimista ja mahdollistaa tieteenalaan ja sen juuriin tutustumisen matalalla kynnyksellä myös tuleville lukijoille.

Sofia Kari (YTM) on väitöskirjatutkija Lapin yliopiston Kasvatustieteiden tiedekunnassa, sukupuolentutkimuksen yksikössä, jossa hän työstää väitöskirjaansa muunsukupuolisuudesta ja sukupuolen moninaisuudesta Suomen Kulttuurirahaston apurahalla. Sofian tutkimusintresseihin lukeutuvat lisäksi sukupuoli ja tasa-arvo koulutuksessa.

Harjunen, Hannele (2018) *Sukupuolentutkimus-Genusforskning* täytti vuosia! *Sukupuolentutkimus-Genusforskning* 31: 4, 2–3. <https://journal.fi/sukupuolentutkimus/article/view/159510> (Haettu 12.7.2025).

Huuki, Tuija, Pihkala, Suvi & Ylitapio-Mäntylä, Outi (2020) Viestikapula vaihtuu – Oulun toimitus tervehtii. *Sukupuolentutkimus-Genusforskning* 33:1, 2–4. <https://journal.fi/sukupuolentutkimus/article/view/159571> (haettu 12.7.2025).

Ilva, Jyrki & Lilja, Johanna (2014) Kotimaiset tieteelliset lehdet ja avoin julkaiseminen: selvitys mahdollisista rahoitusmalleista. *Tieteellisten seurain valtuuskunnan verkkojulkaisuja* 2. <https://urn.fi/URN:IS-BN:978-952-5995-09-1> (haettu 12.7.2025).

Jokinen, Eeva (1989) Olemisen sietämätön hattu. *Naistutkimus–Kvinnoforskning* 2:1, 80–81.

Karkulehto, Sanna & Saresma, Tuija (2020) Taiteilija(ttomuude)n esittely: tältäkö näyttää kotimaisten tiedelehtien tulevaisuus? *Sukupuolentutkimus–Genusforskning* 33:4, 74–75. <https://journal.fi/sukupuolentutkimus/article/view/159616> (haettu 12.7.2025).

-- (2021) Rakastu tieteelliseen seuraan – tue tieteen tulevaisuutta. *Sukupuolentutkimus–Genusforskning* 34: 2, 48–50. <https://journal.fi/sukupuolentutkimus/article/view/159634> (haettu 12.7.2025).

Lempiäinen, Kirsti (2014) Kirja-arviot ja sukupuoli. *Sosiologia* 51:3, 278–280. <https://journal.fi/sosiologia/article/view/124134> (haettu 22.6.2025).

Okkolin, Mari-Anne, Säilävaara, Jenny, Harjunen, Hannele & Husso, Marita (2018) Meillä on runsaasti sanottavaa. *Sukupuolentutkimus–Genusforskning*: moniääninen, monialainen ja moninainen kohtaamisen paikka. *Sukupuolentutkimus–Genusforskning* 31:4, 32–36. <https://journal.fi/sukupuolentutkimus/article/view/159513> (haettu 12.7.2025).

Pihkala, Suvi, Ylitapio-Mäntylä, Outi & Huuki, Tuija (2021) Uuden kynnyksellä–Oulun toimitus kiittää. *Sukupuolentutkimus–Genusforskning* 34: 4, 64–65. <https://journal.fi/sukupuolentutkimus/article/view/114192> (haettu 12.7.2025).

Rantalaiho, Liisa (1988) Pääkirjoitus. *Naistutkimus–Kvinnoforskning* 1:1, 1–2. <https://journal.fi/sukupuolentutkimus/article/view/157627> (haettu 12.7.2025).

-- (2018) Ensimmäisen päätoimittajan puheenvuoro *Sukupuolentutkimus–Genusforskning*-lehdelle. *Sukupuolentutkimus–Genusforskning* 31: 4, 37–38. <https://journal.fi/sukupuolentutkimus/article/view/159514> (haettu 12.7.2025).

Reuter, Martina & Harjunen, Hannele (2019) Kirja-arviot akateemisen kirjoittamisen lajina. *Sukupuolentutkimus–Genusforskning* 32: 2, 2–4. <https://journal.fi/sukupuolentutkimus/article/view/159531> (haettu 12.7.2025).

Ronkainen, Suvi (1992) Eltaantunutta empirismää. *Naistutkimus–Kvinnoforskning* 5:3, 62–63.

Ylöstalo, Hanna & Elomäki, Anna (2024) Tieteelliset seurat tarvitsevat jäseniään. *Sukupuolentutkimus–Genusforskning* 37:4, 59–60. <https://journal.fi/sukupuolentutkimus/article/view/160091> (haettu 12.7.2025).